

א) כצ"י וצנ"י איתא אמר ר"י, (ז) נע"י תוספות הגיגה יג. ד"ה אין מוסרין, (א) נברכות מן. פסחים מט:], (ד) צ"ק לת. ע"ז ג, (ה) נלעיל מ,], (ו) ס"א איני, (ז) צ"ל ולבני נתן, (ח) נלעיל מ,], (ט) ס"א נענשים, (י) ונע"ע תוס' יצמות סא. ד"ה ואין,.

תורה אור השלם

- תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב: דברים לג ד ושמותם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם ויהי בהם אני יי? ויקרא יח ה אף בשר בנפשו דמו לא תאכלו: בראשית ט ד רק חזק לבלתי אכל הדים כי הדים הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הדין: דברים יב כג

גליון הש"ס

גמ' עובר כוכבים שעוסק בתורה. ע"י הגיגה דף יג ע"א מוס' ד"ה אין:

הגהות הגר"א

[א] גמ' רק חזק לבלתי אכל הדים זה אבר מן החי כי הדים הוא הנפש נמחק:

מוסף רש"י

זה אבר מן החי. כלומר כל זמן שנפשו דממו לא תאכלו הבשר, בנפשו דמו בעוד נפשו בו (בראשית ט ד) בעוד שהוא הבשר בנפשו דיא דמו, לא תאכלו הבשר (דע"ל יז,).

והא דינין קום עשה. משפט הוא וקא חשיב: ומשני **קום עשה** ו**שז אל תעשה הוא**. קום עשה משפט ושז ואל תעשה עול אפילו אינו מלוה לעשות משפט והוא יושב ובטל מחוהר הוא שלא לעשות עול ואזהרת לא תעשו עול (ויקרא יט) אינה קום עשה והבטל מלא תעשה עול אבל אזהרת לא תשבות על כרחיך אינה אלא קום עשה: **מורשה לנו**. ולא להם ואיכא משום גזל כדמפרש: **מורשה מאורסה**.

אמוראי איכא דדרשי בהו גבי עס הארץ בפרק אלו עוצרין בפסחים (דף מט:): **מיגול קא גול לה**. והא קא חשיב גול וכן נערה המאורסה דהא בכלל גילוי עריות הוא: **האדם**. ר"מ דלית ליה אתם קרוין אדם ולא עובדי כוכבים קרוין אדם ור"ש היא דדרש לה במסכת יצמות (דף סא): **בשבע מאוס דידהו**. עוסקין בהלכות אותן שבע מלות להיות בקיאלין בהן: **בשר**. צעוד נפשו קיימת לא תאכלו וזה אבר מן החי. ודמו לדרשא אחרינא למשרי אבר מן החי דשרצים כדלקמן בשמעתין: **כיואל בדבר אמה אומר**.

שאף ישראל חוהרו על דם מן החי בסיני ומשום חיות. ורבי חנינא קאמר לה: **כי הדם הוא הנפש ולא סאכל הנפש עם הבשר כו'**. כלומר לא תאכל הדם הנזכר בראש המקרא צעוד הנפש עם הבשר: **ורצנן** הוא. דסמך דם לאזהרת אבר מן החי לא למסרי משום חיות סמכי' אלא למסיר דם הקזה שהנפש יוצאה בו משום דם הוא דסמכיה דלא תימא אזהרת דם גבי וצחנת מזקרק ומלאך כתיב (דברים יב) דם שחיטה הוא דלוי דם אכל דם הקזה לא הוי דם להכי אקשייה לאבר מן החי מה אבר מן החי אסור מחמת איסורו אף דם מן החי מוחהר עלה משום דם וצלבד שיהא דם הנפש אכל דם הקזה שאין הנפש יוצאה בו אינו קרוי דם אכל איסור חיות לא מוכר בו ולא בשום דם ובכריתות (דף כג.) מפרש איזהו דם הקזה שהנפש יוצאה בו מטיפה המשחרת ואיך משהוא מתחיל ללאת שחור: **למה לי למסב**. אבר מן החי בסיני וצני נח אטו ישראל משום דקבלו תורה ילאו מכלל מנ"ו הראשוני' בשלמא עבודת כוכבים וגילוי עריות בסיני למילתייהו נשנית לפי שלא פרש כ"כ צניי נח על אלו עבירות ^ט עושנן עליהם וכן בעריות לפרש עושנן אלא אבר מן החי למה לי לאהדורי: **לוא ולוא נאמרה**. כדמפרש לקמן מדנשנית עבודת כוכבים וגילוי עריות בסיני ואשכחן דאיעגש עובדי כוכבים עלייהו אף לאחר מתן תורה כדכתיב (דברים יח) לא ימצא בך מעביר בנו

ובתו וגו' וצגלל התועבות האלה וכן התועבות האל שמע מיניה כי יהיב קודשא בריך הוא תורה לישראל לא שקלינהו להנך מצני נח וכדקיימי להו קיימי וכל שלא נשנית בסיני נאמר לישראל ולא לצני נח מסיני ואיך אע"ג דעד

סיני נגטוו עליה מדלא הדר תנייה בסיני כדאיתא בעבודת כוכבים וצגילוי עריות דאשכחן דאיעגוש עובדי כוכבים עלייהו שמע מינה ישראל שיאלו לקדושה עמדו באיסורין אכל עובדי כוכבים נטלן מהן. ולקמן פריך דילמא להכי לא נשנו דלצני נח הוא דאסירי ולא לישראל ומשני ליכא מידי דלישראל שרי ולעובדי כוכבים אסור שכשילאו מכלל צני נח להתקדש ילאו ולא להקל עליהם ולזה ולזה ליכא למימר דא"כ אמאי אתני עבודת כוכבים הילכך על כרחיך אותה שלא נשנית אינה צניי נח. הילכך אם לא נשנית אבר מן החי הוא אמינא נטלוה מצני נח ממתן תורה ואיך: **ואנו אין לנו**. אזהרה צניי נח ולא נשנית בסיני אלא גיד הנשה: **ואליצא דרבי יהודה**. דלומר בפרק גיד הנשה (סו"ן דף ק:) מצני יעקב נאסר גיד הנשה שהיו צני נח קודם מתן תורה ורצנן פליגי ואמרו בסיני נאמר ולא להם אלא שנכתב במקומו ואחר מתן תורה כתבו משה במקום המעשה על העמיד לידע מאיזה טעם נאסר להם ולרבי יהודה גופיה לישראל נאמר ולא לשאר צני נח דהא צני ישראל כתיב [בראשית לז]. והא דקאמר הכא דאותן העומדות באיסורין לצני נח לעולם הוצרך לשנותן בסיני לאו משום דאי לא אהדרינהו הוה אמינא נגמר מגיד הנשה דלא נשנית ולישראל נאמר ולא לצני נח דמהא ליכא למייגמר שהרי לא נאסרה אלא לישראל וצעוד שהיו צני נח נמי להם נאסר ולא לאחרים אלא מדאתני עבודת כוכבים הוה גמרינן להו: **ואשכחן דאיעגוש עובדי כוכבים עלייהו**. שבע אומות כדכתיב [דברים יח] לא ימצא בך מעביר בנו ובתו בראש: **אדרבה מדלא נישנית בסיני אימא לצני נח נאמרה**. לצני יעקב צעוד שהיו צני נח נאסר להם ולא משאלו לכלל ישראל: **והרי יפס תואר**. שאסורה להם כדאמר לעיל **כיוצא** ניבהו. לא נתנה אלא לכבוד כי אם לישראל שאף לישראל לא הותר יפת תואר אלא במלחמה ע"י כיבוש: **משום דלאו צני מחילה ניבהו**. שאף ישראל נגטוו על הגזל אלא שפחות משה פרוטה אינו נחשב גזל בעיניהם שעוצרין על מדתן שרחמנין הן ומחלינן על דבר קל אבל צני נח אחרים הם: והרי

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

נמ.

אל"א האדם. פרש"י ולית ליה לר"מ אתם קרוין אדם וקשה דצפ"ק דכריתות (דף ו:) פטור סך משמן המשחה לעובד כוכבים ומשמע דהוי טעמא משום דכתי' על בשר אדם לא יסך אתם קרוין אדם מיהו מצניו למימר דטעמא משום דכל שיטנו בסך ישנו בצל יסך וכל שאינו

בסך אינו בצל יסך וי"ס דגרסי הכא רבי ירמיה ור"מ מפרש דיש חילוק בין אדם להאדם (כי אדם רצונו ע"ד היתרון לאדם המעולה ומעוטר בתורת ה') תעד דלא מיימי' בפרק הבא על יצמתו (יצמות דף סא. ושם) מנדכתיב במצרים כל האדם והצהמה (שמות ט) והא דקאמר הכא כהנים לויס וישראל' לא נאמר ה"ק לא נאמ' אדם דלישתמע כהנים לויס וישראלים וה"ר משולם פי' דוקא גבי פורענות קורא אותם אדם דלין ראוי לכתוב שם ישראל אבל גבי האדם וחי בהם ה"ל למכתב כהנים לויס וישראלים כמו שרגיל בכל מקום כדכתיב (ויקרא כא) אמור אל הכהנים (במדבר יח) ואל הלויס תדבר (שמות יד) דבר אל בני ישראל והכי איתא במדרש ויכולו מה אקוב לא קבה אל שלא הזכיר שמו על פורענות אדם כי יהיה צעור בשרו נגע זרעת כי תהיה באדם ולא בישראל אלה יעמדו לצרך את העם וגבי פורענות אלה יעמדו על הקללה והא דפריך התם מהנך קראי אף ע"ג דעובדי כוכבים נמי קרוייס אדם מ"מ פריך שפיר כיון שמכנה גבי פורענות את ישראל באדם היכא דלא איירי אלא בעובדי כוכבים לא היה לו לקרותן אדם": **אף דם מן החי**. ולרצנן אבר מן החי וקשה דתנא דלעיל (דף יז:) (דדריש) דנ"ל אבר מן החי מאכל תאכל ולא מוקי האי קרא אלא למישרי שרצים כדנפקא לקמן מי שדמו חלוק מבשרו:

ורבנן **ההוא אדם הקזה**. בפרק גיד הנשה (סו"ן קג.) מוקי לה דאבר מן החי נוהג בין בטמאים בין בטהורי' והכל דמוקים לה לדם הקזה כמ"ד התם (דף ק:) אינו נוהג אלא בטהורין: **נאמר** **לצני נח**. עובד כוכבים שצנת לא שייך כאן דישראל החוהרו לשבות:

איבא מידעם דאישראל שרי. דבצר שהוא מלוה לישראל לא אמרינן הכי העובד כוכבים שצנת חייב ולישראל מלוה אף על גב דבשני צצנת אין מלוה לישראל מ"מ יש עליו מלות שציתת שצנת ועל העובדים דעובד כוכבים חייב וישראל פטור אע"ג דפטור מ"מ לא שרי מיהו קשה דאמרינן בפרק בן סורר ומורה (לקמן דף עב:) ילא ראשו אין נוגעין בו דלין דוחין נפש מפני נפש אכל קודם שיאל ראשו החי' פושעת ידה וחתכתו לאצרים ומויליאה כדי להחיל את אמו וכה"ג בעובד כוכבים אסור כיון שהוהרו על העובדים וי"ל דהא נמי בישראל מלוה כדי להחיל ואפשר דאפילו בעובד כוכבים שרי: והא

סיני נגטוו עליה מדלא הדר תנייה בסיני כדאיתא בעבודת כוכבים וצגילוי עריות דאשכחן דאיעגוש עובדי כוכבים עלייהו שמע מינה ישראל שיאלו לקדושה עמדו באיסורין אכל עובדי כוכבים נטלן מהן. ולקמן פריך דילמא להכי לא נשנו דלצני נח הוא דאסירי ולא לישראל ומשני ליכא מידי דלישראל שרי ולעובדי כוכבים אסור שכשילאו מכלל צני נח להתקדש ילאו ולא להקל עליהם ולזה ולזה ליכא למימר דא"כ אמאי אתני עבודת כוכבים הילכך על כרחיך אותה שלא נשנית אינה צניי נח. הילכך אם לא נשנית אבר מן החי הוא אמינא נטלוה מצני נח ממתן תורה ואיך: **ואנו אין לנו**. אזהרה צניי נח ולא נשנית בסיני אלא גיד הנשה: **ואליצא דרבי יהודה**. דלומר בפרק גיד הנשה (סו"ן דף ק:) מצני יעקב נאסר גיד הנשה שהיו צני נח קודם מתן תורה ורצנן פליגי ואמרו בסיני נאמר ולא להם אלא שנכתב במקומו ואחר מתן תורה כתבו משה במקום המעשה על העמיד לידע מאיזה טעם נאסר להם ולרבי יהודה גופיה לישראל נאמר ולא לשאר צני נח דהא צני ישראל כתיב [בראשית לז]. והא דקאמר הכא דאותן העומדות באיסורין לצני נח לעולם הוצרך לשנותן בסיני לאו משום דאי לא אהדרינהו הוה אמינא נגמר מגיד הנשה דלא נשנית ולישראל נאמר ולא לצני נח דמהא ליכא למייגמר שהרי לא נאסרה אלא לישראל וצעוד שהיו צני נח נמי להם נאסר ולא לאחרים אלא מדאתני עבודת כוכבים הוה גמרינן להו: **ואשכחן דאיעגוש עובדי כוכבים עלייהו**. שבע אומות כדכתיב [דברים יח] לא ימצא בך מעביר בנו ובתו בראש: **אדרבה מדלא נישנית בסיני אימא לצני נח נאמרה**. לצני יעקב צעוד שהיו צני נח נאסר להם ולא משאלו לכלל ישראל: **והרי יפס תואר**. שאסורה להם כדאמר לעיל **כיוצא** ניבהו. לא נתנה אלא לכבוד כי אם לישראל שאף לישראל לא הותר יפת תואר אלא במלחמה ע"י כיבוש: **משום דלאו צני מחילה ניבהו**. שאף ישראל נגטוו על הגזל אלא שפחות משה פרוטה אינו נחשב גזל בעיניהם שעוצרין על מדתן שרחמנין הן ומחלינן על דבר קל אבל צני נח אחרים הם: והרי

קיב א מיי' פ"י מהל' מלכים הל"ט:

ב (מיי' טז):